

In immigratiedebat domineert hoogmorele, vaak gespeelde verontwaardiging

Posted on 30 juli 2022 by Coen de Jong

'Ik heb af en toe die zwartjes gewoon meegenomen'. Aan het woord is Martin Simek in de televisie-uitzending van *De Wereld Draait Door* van 13 mei 2015. Tafeldame Sylvana Simons valt gepikeerd in: 'Mag ik wat vragen? Die term die je net gebruikt, is dat grappig bedoeld of cynisch bedoeld…?' 'Mijn vrouw is zelf zwart' zegt Simek. 'Dat is geen excuus' zegt Simons. Simek begint aan een onsamenhangend verhaal en komt uit bij 'Eigenlijk ben ik lief voor de zwartjes….' Presentator Van Nieuwkerk valt op bestraffende toon in: 'maar Sylvana wil liever niet dat je dat woord gebruikt'.

Debatcultuur smoort alles

Het is in Nederland een patroon in debatten over racisme en migratie: hoog-morele, vaak gespeelde, verontwaardiging domineert. Gesprekken erover zijn omgeven door taboes en voorgeschreven meningen. Het debat is arm aan argumenten en

feitelijke analyses.

Martin Simek zei enige dagen na de uitzending dat hij het lot had willen aankaarten van Afrikaanse bootvluchtelingen die aan de kust rond zijn woonplaats in Zuid-Italië aanspoelden. Simek was verklaard voorstander van een ruimhartig asielbeleid, maar werd kop-van-jut. Dagenlang ging de discussie over Sylvana Simons in de rol van slachtoffer. Sindsdien horen we Simons regelmatig over haar eigen strijd, maar minder vaak over het lot van Afrikaanse vluchtelingen.

Huidskleurtaboes

In 2012 was de sfeer nog aanzienlijk luchtiger. Op 16 september 2012 zat Berryl Biekman, voorzitter van het Landelijk Platform Slavernijverleden, bij het televisieprogramma *Pauw & Witteman* om haar beklag te doen over een paneel op de Gouden Koets – 'hulde der koloniën' – waarop geknielde zwarte mensen de Nederlandse koninklijke familie eerden. Presentatoren Jeroen Pauw en Paul Witteman hoorden Biekmans verhalen over de connectie tussen hedendaagse chocoladereclames en het koloniale verleden van Nederland met zichtbare scepsis aan. Om de sfeer te verlichten wees Witteman op 'het Groote Negerboek' uit 1928 dat op tafel lag.

Hoe anders verlopen publieke discussies sinds het 'Zwartjes'-incident met Simek. Mensen lopen op eieren, verwijzingen naar huidskleur leiden al snel tot beschaamde blikken en paniekerige reacties. Tegelijkertijd roepen activisten als Simons in de media van de daken dat zij zelf zwart zijn en dat andere Nederlanders 'wit' zijn, waarbij dat laatste als problematisch geldt.

Blank

Landelijke kranten, op *De Telegraaf* na, gingen onder druk van boze activisten de term 'blank' in de ban doen. Anousha Nzume schreef in *Hallo Witte Mensen* dat het goed was dat *de Volkskrant* de term 'blank' inmiddels bij het oud vuil had gezet, wegens de 'connotatie van puurheid en reinheid'.

Ook de Taalcommissie van de NOS deed 'blank' in de ban. 'We gebruiken bij voorkeur wit in berichten omdat blank in tegenstelling tot zwart een positieve connotatie heeft', legde hoofdredacteur Marcel Gelauff uit.

Volgens ombudsman Adri Vermaat van *Trouw* kozen media steeds vaker voor de term 'wit' omdat er een groeiend aantal redacteuren is dat blank naar racisme vindt neigen. Kortom: Simons en haar geestverwanten boekten sinds 2015 de nodige successen.

Racisme

De documentaire *Zwart als roet* van Sunny Bergman uit 2016 toont beelden van Zwarte Piet-activist Quincy Gario en van Bergman zelf die de *implicit bias test* doen. Volgens de testuitslag hadden ze allebei een onbewuste voorkeur voor blanke mensen. De conclusie: iedereen is geconditioneerd om 'witheid' als de norm te zien en dat is heel ernstig.

'In *Zwart als roet* kijk ik vooral naar datgene wat *onder* deze discussie zit. Vooroordelen, polarisatie en de reacties. Er komt vooral veel racisme boven drijven', constateerde Bergman tevreden na afloop. 'Mensen die het over apen dit en bananenlanden dat hebben. Een diarree aan racisme die men de vrije loop geeft.'

Immigratietaboe

Kritische beschouwingen over immigratie van buiten Europa stonden lange tijd praktisch gelijk aan heropleving van het fascisme. De SP publiceerde in 1983 *Gastarbeid en Kapitaal*, een antikapitalistische kritiek op arbeidsmigratie. De SP kreeg vanuit de hoek van de PvdA, PSP en CPN crypto-racistisch motieven toegeschreven: de partij zou zijn voorstellen baseren op 'het gezonde volksgevoel' (*Gesundes Volksempfinden*, een term met nazi-connotaties). De SP trok van schrik direct de kop in. Het immigratiedebat was al 'woke' voordat de term 'woke' in gebruik raakte.

De pro-migratiebeweging heeft zich sinds 2015 moeiteloos verbonden met woke-actiegroepen als Black Lives Matter en de Internationale Socialisten. Hoogleraar Leo Lucassen staat ideologisch dicht bij deze actiegroepen. Lucassen bejubelt in opiniestukken en columns regelmatig de voordelen van migratie en wordt regelmatig in televisieprogramma's opgevoerd als migratieexpert, waarbij hij zelden kritische vragen krijgt. Samen met zijn broer Jan Lucassen schreef hij in opdracht van de gemeente Amsterdam het boek *Migratie als DNA van Amsterdam*. De

aankondiging van het boek bevatte zalvende teksten als: 'continue migratie vormt de motor van de enorme diversiteit die de stad aan het IJ kenmerkt en van de typerende economische en culturele dynamiek, die de stad zijn wereldfaam heeft bezorgd'.

Op 19 juli 2022 beklaagde Lucassen zich in *de Volkskrant* over het politieke klimaat in Nederland sinds 'Bolkesteins aanval (om electorale redenen) op het Vluchtelingenverdrag in 1994'. Hij stelde: 'Sinds *9/11* en de moord op Fortuyn is het weren van vluchtelingen steeds meer een expliciet politiek doel geworden.' Luisteren naar de kiezer, dat vindt Lucassen geen goed idee: dat levert stemmen op voor 'radicaal en extreemrechtse politieke partijen' als PVV, FVD, BBB, JA21 en 'een aantal VVD-Kamerleden voor wie xenofobie en islamofobie de kern van hun boodschap en raison d'être is'.

Niets nieuws binnen de SP

Jan Marijnissen zei jaren later op 17 juni 1995 tegen *Vrij Nederland* : 'Om eerlijk te zijn: ik ben er trots op dat wij ver voor Bolkestein, maar dan ook heel erg ver voor Bolkestein, dit onderwerp op de agenda hebben gezet. We zijn geweken, terwijl we hadden moeten doorzetten.'

Het taboe op migratie zorgde in 2019 weer voor verdeeldheid binnen de SP, na een tweet van aspirant-voorzitter Patrick van Lunteren: 'Als we de partij van xenofobe boze witte mannen blijven, verliezen we het in de grote steden.' De SP moest volgens Van Lunteren 'diversiteit uitstralen' – oftewel 'woke' worden.. In Nederland is sinds de periode- Bolkestein in feite weinig veranderd.

Rode lijnen

Het migratiedebat illustreert de kracht van politieke taboes en voorgeschreven meningen. Het is niet makkelijk om uit te tekenen waar de rode lijnen in het debat precies liggen – al snapt iedereen die binnen politiek-bestuurlijk Nederland actief is dat PVV-leider Geert Wilders en de nieuwe publieke omroep Ongehoord Nederland zich er buiten begeven.

Inmiddels zijn er onder invloed van de 'woke'-beweging krachtige nieuwe rode lijnen gemarkeerd rond huidskleur, etniciteit en taalgebruik. Bevolkingsgroepen zonder bevoorrechte maatschappelijke positie kennen en snappen deze rode lijnen

vaak niet en gebruiken vocabulaire ('buitenlanders', 'negers') dat hen in de ogen van de maatschappelijke bovenlaag onmiddellijk diskwalificeert.

Panacee tegen woke

In veel publieke instellingen is diversiteit als leidende waarde geïntroduceerd, met streefdoelen en percentages voor de personele samenstelling qua kleur, etniciteit en gender. Het Centraal Bureau voor de Statistiek ontwikkelde voor het ministerie van Sociale Zaken in 2018 een heuse *Barometer culturele diversiteit* die onder andere door de politie wordt gebruikt. Ook het ministerie van Defensie wil graag divers en inclusief zijn, in de hoop problemen met het vinden van nieuwe rekruten voor de krijgsmacht op te lossen. 'Een diverse defensie is een sterke defensie', sprak oud-minister van Defensie Ank Bijleveld van het CDA op 8 april 2019.

Socioloog Walter Weyns beschrijft in *Wie Wat Woke. Een cultuurkritische benadering van wat we (on)rechtvaardig vinden* uit 2021 dat publieke instellingen inclusiviteit en diversiteit zijn gaan belijden als oplossing, als panacee, voor alles waar woke-activisten over klagen. Inclusiviteit is daarbij juist exclusief bedoeld: wie niet inclusief denkt kan beter vertrekken.

Woke-compliant

Voor een statig instituut als De Nederlandsche Bank kan een woke-suikerlaagje – iftars, regenboogvlaggen, publieke statements over diversiteit en inclusiviteit – wonderen doen voor de *corporate marketing*. Veel instituten in de publieke sector zijn inmiddels – om in bestuurskundige taal te blijven – *woke-compliant*.

Voor het middenkader en voor jonge nieuwe medewerkers is het kunnen herkennen en toepassen van de nieuwe 'woke'-terminologie een voorwaarde om door de ballotage te komen. *On the record*, op de werkvloer en in publieke uitingen dient de hoger opgeleide carrière-beluste mens scherp te letten op het aanslaan van de juiste toon. Vragen stellen bij quota voor meer kleur binnen de top van de organisatie valt af te raden.

Meebewegen

De *woke-compliancy* laat werknemers dingen zeggen die ze wellicht niet menen of laat mensen aan dingen meedoen – *implicit bias*-trainingen, workshops met de

diversity officer – waar ze wellicht geen zin in hebben. Welke afdelingsmanager gaat zich verzetten tegen het nieuwste beleidsplan van de HR-afdeling voor inclusief taalgebruik?

Is de gemiddelde hoger opgeleide professional dan niet gewoon gelukkig met suggesties vanuit de top om uit solidariteit aan de ramadan mee te doen ('vasten kan heel goed zijn voor uw gezondheid')? LinkedIn staat toch vol met bijdragen van werknemers van publieke instellingen die zeggen Black Lives Matter te ondersteunen? Het zou interessant zijn te meten hoeveel mensen daadwerkelijk luisteren naar – pakweg – de door het ministerie van Sociale Zaken gefinancierde podcast All Inclusive of naar de door de Stichting Democratie en Media gefinancierde podcast Dipsaus ('de podcast voor vrouwen van kleur') met Anousha Nzume.

Tegenstemmen

Op het vlak van immigratie neemt een klein aantal wetenschappers als demograaf Jan Latten – oud-onderzoeker bij het CBS – of migratiedeskundige Jan van de Beek contraire stellingen in. Beiden werken buiten de gevestigde academische structuur om. Van de Beek publiceerde in 2021 samen met onder anderen emeritus-hoogleraar economie Joop Hartog van de Universiteit van Amsterdam een groot onderzoek naar de kosten van immigratie: G*renzeloze verzorgingsstaat. De gevolgen van immigratie voor de overheidsfinanciën.*

Van de Beek werd in de *NRC* in de hoek van het FVD gezet. De UvA distantieerde zich publiekelijk van de onderzoekers.

Werknemers binnen de publieke sector (universiteiten, onderzoeksinstellingen en adviesraden) nemen deze behandeling ook waar en voelen aan dat onderzoek doen naar – of je publiekelijk uitspreken over – mogelijke nadelige gevolgen van het Nederlandse asielbeleid niet 'politiek opportuun' is.

Docent Floris van den Berg, universitair docent aan de Universiteit Utrecht, schreef in 2021 *Wokabulary: kritisch wokewoordenboek, met onder andere een kritische beschouwing over 'woke'-invloeden in het hoger onderwijs. Van den Berg is de uitzondering die de regel bevestigt. In interviews kreeg hij vragen als 'Ben je niet bang dat je met je boek uiterst rechts in de kaart speelt of zelfs in reactionair vaarwater belandt?' en 'Je hebt je laten interviewen door Wierd Duk in de Telegraaf,*

die er om bekend staat uiterst rechtse meningen vaak een podium te geven in zijn stukken'.

Taboes zijn hardnekkig

De Koning houdt de Gouden Koets al enige jaren binnen. Veel Nederlanders zijn inmiddels huiverig om het woord blank te gebruiken om zichzelf mee aan te duiden. Het immigratiedebat is meer dan ooit verweven met discussies over huidskleur en racisme. En Paul Witteman zou anno 2022 na een grappig bedoelde verwijzing naar 'het Groote Negerboek' door de NPO op de vingers zijn getikt.

Coen de Jong *is de auteur van het boek Dwingeland, Orwell in de polder. Hij bereidt nu een boek voor over hoe de wokebeweging greep kreeg op Nederland.*

Wynia's Week *zorgt twee keer in de week voor verrassend nieuws en verrijkende inzichten. De donateurs maken dat mogelijk. Van harte welkom! Doneren kan* ***HIER****.*